

POSTANOWIENIE

9 kwietnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

Prezes SN Joanna Misztal-Konecka

na posiedzeniu niejawnym 9 kwietnia 2025 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku A.O.

z udziałem P.O.

o podział majątku wspólnego,

na skutek skargi kasacyjnej P.O.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Krakowie

z 31 stycznia 2024 r., II Ca 1851/22,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

(K.W.)

UZASADNIENIE

1. Postanowieniem z 31 stycznia 2024 r. Sąd Okręgowy w Krakowie, w sprawie z wniosku A.O. z udziałem P.O. o podział majątku wspólnego, zmienił na skutek apelacji uczestnika postanowienie Sądu Rejonowego w Krakowie z 18 maja 2022 r. w ten sposób, że:

- w pkt I.1 w miejsce kwoty „419.043,00 zł (czterysta dziewiętnaście tysięcy czterdzieści trzy złote)” wpisał „540.000 zł (pięćset czterdzieści tysięcy złotych)”;

- w pkt I.2 w miejsce kwoty „40.092,00 zł (czterdzieści tysięcy dziewięćdziesiąt dwa)” wpisał „55.000 zł (pięćdziesiąt pięć złotych)”;

- w pkt V. kwotę „177.020,33 zł (sto siedemdziesiąt siedem tysięcy dwadzieścia i 33/100)” zastąpił kwotą „245.242,17 zł (dwieście czterdzieści pięć tysięcy dwieście czterdzieści dwa złote siedemnaście groszy)”;

- pkt VII. nadał brzmienie: „zasądzić od wnioskodawczym na rzecz uczestnika dodatkowo kwotę 27 215,32 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 31 stycznia 2024 r. do dnia zapłaty a w pozostałym zakresie wnioszek uczestnika o nakłady o jakich mowa w pkt. VI oddalić”;

- w pkt XIII. w miejsce kwoty „75.299,20 zł (siedemdziesiąt pięć tysięcy dwieście dziewięćdziesiąt dziewięć złotych i 20/100)” wpisać kwotę „74595,70 zł (siedemdziesiąt cztery tysiące pięćset dziewięćdziesiąt pięć złotych siedemdziesiąt groszy) w miejsce kwoty „70.199,20 zł” wpisać „69495,70 zł” (pkt 1);

- oddalił apelację w pozostałym zakresie (pkt 2);

- zasądził od uczestnika na rzecz wnioskodawczym kwotę 16 000 zł (pkt 3);

- stwierdził, że każdy z uczestników ponosi koszty postępowania apelacyjnego we własnym zakresie (pkt 4) oraz nakazał ściągnąć od wnioskodawczyni i uczestnika na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Krakowie kwoty po 1319,68 zł tytułem zwrotu wydatków w postępowaniu odwoławczym (pkt 5).

2. Od postanowienia Sądu Okręgowego skargę kasacyjną wniósł uczestnik. Zarzucił naruszenie art. 45 § 1 zd. 2 k.r.o.; art. 45 § 1 zd. 2 k.r.o. i art. 890 § 1 k.c.; art. 212 § 2 k.c. w zw. z art. 45 i art. 46 k.r.o.; art. 212 § 2 k.c. w zw. z art. 45 i art. 46 k.r.o. w zw. art. 363 § 1 k.p.c.; art. 415 k.c. w zw. z art. 36¹ § 1 k.r.o. oraz art. 6 k.c.; art. 193 § 2¹ w zw. z art. 13 § 2 w zw. z art. 187 i art. 383 k.p.c.

Uczestnik zarzucił również Sądowi odwoławczemu nierozpoznanie istoty sprawy, wywodząc, że Sąd drugiej instancji – mimo zarzutów apelacyjnych – nie dokonał oceny zarzucanych we wniesionym środku zaskarżenia kwestii związanych z brakiem darowizny od W.K. na rzecz wnioskodawczyni, brakiem winy i sposobem odpowiedzialności odszkodowawczej małżonków za zużyte przez jednego z nich składniki majątku wspólnego.

3. Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, powołując się na występowanie w sprawie przesłanek określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.

Podał, że w sprawie występują istotne zagadnienie prawne i potrzeba wyjaśnienia:

- kwestii ustalenia i oceny, czy rozmiar partycypacji w kosztach nabycia składnika majątku – w przypadku gdy jest znaczący i przeważający w stosunku do partycypacji przeciwnika – jest jedną z przesłanek, o których traktuje art. 212 § 2 k.c., powołując się na „stosowne okoliczności”; a mówiąc inaczej, czy do oceny, komu przyznać własność składnika majątku istotna jest wysokość jego udziału w tym składniku, a co za tym idzie, czy przesłanką badaną w ramach oceny „stosownych okoliczności”, jest przysądzenie własności temu udziałowcowi, który posiada najwyższy udział, czego konsekwencją będzie najniższa możliwa kwota spłaty;

- w sytuacji ustalenia, że wartość udziału pozostaje „stosowną okolicznością” podlegającą badaniu, to jak prawidłowo badać należy wysokość tego udziału w składniku majątku, w przypadku spraw związanych z podziałem majątku małżonków, do którego odpowiednio stosuje się art. 212 k.c., przez pryzmat sytuacji, w której jeden z małżonków w znacznym stopniu pokrywał koszty zakupu składnika, czyniąc nakłady z majątku osobistego na majątek wspólny;

- czy normę przepisu art. 36¹ § 1 k.r.o., należy interpretować w ten sposób, że zgoda małżonka jest obligatoryjna do rozporządzenia majątkiem wspólnym, a w razie jej braku takie rozporządzenie poczytywane powinno być jako dokonane z naruszeniem omawianej normy, czy też *a contrario* wszelkie rozporządzenia małżonka majątkiem wspólnym są poczytywane za nienaruszające omawianej normy dopóty, dopóki drugi z małżonków nie wyrazi sprzeciwu w zakresie rozporządzenia majątkiem, a w konsekwencji – czy brak zgody małżonka na czynność zarządu majątkiem wspólnym wprost determinuje odpowiedzialność małżonka rozporządzającego mieniem bez takiej zgody, na zasadach określonych w art. 415 k.c.

Skarga kasacyjna jest też oczywiście zasadna, z uwagi na oczywiście błędne zastosowanie norm prawa szczegółowo wskazanych w zarzutach kasacyjnych, błędne zbadanie okoliczności szczególnych, które legły u podstaw wyboru, której ze stron przysądcono własność nieruchomości, nieprawidłowe i rażąco błędne zastosowanie przepisów określających roszczenie odszkodowawcze oraz rażące naruszenie przepisów procedury, sprowadzające się do wyrzeczenia o nowych roszczeniach, zgłoszonych dopiero na etapie postępowania apelacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

4. Skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także usunięcie z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., nie służy zaś merytorycznej ocenie skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek (art. 398⁴ § 2 k.p.c.), gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do

rozpoznania wynika z oceny czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o których mowa w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Dla spełnienia wymagania z art. 398⁴ § 2 k.p.c. konieczne jest zawarcie w skardze kasacyjnej odrębnego wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, zawierającego profesjonalny wywód prawny nawiązujący do wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. przesłanek przedsądu ze wskazaniem, które z nich występują w sprawie i z uzasadnieniem stanowiska skarżącego (postanowienie SN z 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06). Ze względu na odmienny cel instytucji przedsądu i jej odrębne oraz kwalifikowane przesłanki, wskazanie i uzasadnienie okoliczności decydujących o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie może polegać na odwołaniu się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. W prawidłowo sporządzonej skardze kasacyjnej oba powyższe elementy muszą pojawić się oddzielnie i autonomicznie. Sąd Najwyższy nie jest bowiem trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę kasacyjną, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia, wnoszonym i rozpoznawanym nie tylko w interesie skarżącego, ale przede wszystkim w interesie publicznym.

5. Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (postanowienie SN z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01), a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumpcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (postanowienia SN: z 15 października 2002 r., III CZP 66/02; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02, i z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08).

Nie stanowi istotnego zagadnienia prawne przedstawiona przez skarżącego problematyka dotycząca stosowania art. 212 k.c.

W pierwszej kolejności należy zauważyć, że art. 211 k.c. przewiduje określoną gradację sposobów zniesienia współwłasności, wskazując jako pierwszy

podział fizyczny rzeczy wspólnej, który powinien być dokonany wówczas, gdy nie pozostaje w sprzeczności z przepisami ustawy lub społeczno-gospodarczym przeznaczeniem rzeczy ani nie pociąga za sobą istotnej zmiany rzeczy lub znacznego zmniejszenia jej wartości. W takich bowiem przypadkach rzecz może zostać przyznana, stosownie do okoliczności, jednemu ze współwłaścicieli z obowiązkiem spłaty pozostałych albo sprzedana stosownie do przepisów k.p.c. (art. 212 § 2 k.c.).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono już, że art. 212 § 2 k.c. pozostawia sądowi decyzję co do wyboru pomiędzy przyznaniem rzeczy jednemu ze współwłaścicieli a zarządzeniem jej sprzedaży. Wyboru tego sąd ma dokonać „stosownie do okoliczności”. Okolicznościami tymi mogą być np. zgodność określonego sposobu zniesienia współwłasności z zasadami prawidłowej gospodarki, co ma szczególne znaczenie przy zniesieniu współwłasności nieruchomości rolnej, zawód, wiek współwłaściciela, charakter (rodzaj) wspólnej nieruchomości, sytuacja rodzinna i majątkowa współwłaścicieli, ich zdolność finansowa do uiszczenia spłat (dopłat). Ocena okoliczności, które zgodnie z art. 212 § 2 k.c. decydują o przyznaniu rzeczy jednemu ze współwłaścicieli, należy do sądów rozpoznających sprawę merytorycznie, i sąd kasacyjny mógłby je zakwestionować tylko wtedy, gdyby była rażąco błędna lub oparta na stwierdzeniach oczywiście sprzecznych z dokonanymi ustaleniami faktycznymi (postanowienia SN z 28 marca 2003 r., IV CKN 13/01, i z 5 sierpnia 2024 r., I CSK 3980/23).

Skarżący nie wykazał skutecznie takiego rodzaju okoliczności. Sformułowane przez niego zagadnienie stanowi jedynie wyraz jego oceny rozstrzygnięcia, oraz dążenia do poważenia dokonanych przez Sąd drugiej instancji ustaleń faktycznych. Zgodnie natomiast z art. 398³ § 3 k.p.c., podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Sąd Najwyższy jest związany dokonanymi przez sądy *meriti* ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Zawarty w art. 398³ § 3 k.p.c. zakaz oparcia skargi kasacyjnej na zarzutach dotyczących ustalenia faktów lub oceny dowodów oraz związanie Sądu Najwyższego ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego

orzeczenia oznacza niedopuszczalność powoływania się przez skarżącego na wadliwość wyroku sądu drugiej instancji polegającą na ustaleniu faktów lub niewłaściwie przeprowadzonej ocenie dowodów również we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Jedynie dodatkowo należy wskazać, że Sądy *meriti*, opierając się na całości zebranego w sprawie materiału dowodowego, dokonały wnikliwej analizy zarówno okoliczności faktycznych, jak i prawnych co do tego, któremu z byłych współmałżonków należało przyznać na własność lokal mieszkalny przy ul. [...] w K. Prawdopodobnie tej oceny nie sposób podważyć.

Również pytanie o stosowanie art. 36¹ § 1 k.r.o. w zw. z art. 415 k.c. nie stanowi istotnego zagadnienia prawnego.

Przede wszystkim przedstawione zagadnienie nie jest zagadnieniem nowym. Sąd Najwyższy wielokrotnie wskazywał już, że jeżeli środki stanowiące składnik majątku wspólnego zostały przeznaczone na własne, usprawiedliwione potrzeby związane z utrzymaniem jednego z małżonków, choćby zużycie tych składników w czasie trwania wspólności majątkowej nastąpiło bez zgody małżonka, to brak podstaw do konstruowania na tej podstawie odpowiedzialności między małżonkami (postanowienia SN: z 21 marca 1977 r., III CRN 31/77; z 2 października 2008 r., II CSK 203/08; z 19 czerwca 2009 r., V CSK 485/08; z 17 października 2019 r., IV CSK 259/18, i z 20 maja 2021, I CSK 84/21). Z drugiej strony każdy z małżonków może żądać rozliczenia z tytułu nieuzasadnionego zbycia i roztrwonienia przez drugiego małżonka składników majątku wspólnego (zob. np. postanowienia SN: z 17 kwietnia 2000 r., V CKN 25/00; z 12 maja 2016 r., IV CSK 600/15, i z 30 kwietnia 2019 r., I CSK 185/18). Nie ma przy tym znaczenia, czy czynność, obejmująca wydatkowanie środków należących do majątku wspólnego (zużycie składnika tego majątku) została dokonana za zgodą współmałżonka. Podstawą rozliczenia jest bowiem wykorzystanie na własne potrzeby środków pochodzących z majątku wspólnego (zob. postanowienie SN z 12 maja 2016 r., IV CSK 600/15).

Ponadto z treści uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania nie wynika, aby co do przedstawionego zagadnienia prawnego – w zakresie istotnym dla rozstrzygnięcia skargi kasacyjnej – istniały w orzecznictwie rozbieżności.

W końcu, przedstawione zagadnienie prawne *de facto* nie ma charakteru uniwersalnego, wykraczającego poza sprawę zakończoną zaskarżonym postanowieniem. Niewątpliwie uszło uwagi uczestnika, że powołanie się na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nakłada na skarżącego obowiązek nie tylko sformułowania zagadnienia prawnego, ale także przedstawienia wyczerpującej argumentacji, wykazania, że jest to zagadnienie nowe dotychczas nierozstrzygnięte, oraz że jego charakter będzie miał znaczenie przy rozstrzyganiu rozpoznawanej sprawy i spraw podobnych przez sądy powszechne. Uzasadnienie tej przesłanki zatem wymaga od skarżącego szczególnej staranności w wykazywaniu „istotności” zagadnienia, które musi mieć charakter prawny.

Tymczasem uczestnik ograniczył się jedynie do zasygnalizowania problematyki dotyczącej obligatoryjności zgody małżonka na rozporządzenie majątkiem wspólnym. Nie przedstawił jednak rozważań zmierzających do wykazania, że kwestia ta stanowi uniwersalny problem prawny, podania możliwych różnych dróg interpretacji oraz wykazania, że zagadnienie takie jest istotne dla rozpoznawanej sprawy. Pozwala to na przyjęcie, że skarżący – również i w tym przypadku – nie dąży do wykazania przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., a jedynie do poddania orzeczenia kontroli kasacyjnej.

6. Odnosząc się do powołanej przez skarżącego oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, wskazać trzeba, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że uzasadnienie oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, jako przesłanki przyjęcia jej do rozpoznania, wymaga powołania się na kwalifikowaną postać naruszenia zaskarżonym orzeczeniem przepisów prawa materialnego lub procesowego oraz przeprowadzenia wyводу zmierzającego do jego wykazania. Oczywistość naruszenia ma miejsce wówczas, gdy jest ono widoczne *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia. O przyjęciu skargi

kasacyjnej do rozpoznania nie decyduje przy tym samo oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego przez sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, lecz sytuacja, w której spowodowało ono wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (zob. orzecznictwo przytoczone w motywach postanowienia SN z 6 listopada 2012 r., III SK 16/12).

Skarga kasacyjna w niniejszej sprawie nie zawiera argumentów uzasadniających stwierdzenie występowania tak rozumianej oczywistej zasadności.

Ponownie przypomnieć należy, że przytoczenie podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienie (art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c.) oraz wnioski o przyjęcie skargi do rozpoznania wraz z uzasadnieniem (art. 398⁴ § 2 k.p.c.), stanowią dwa odmienne, z uwagi na funkcje, jakie pełnią, niezależne od siebie wymagania skargi kasacyjnej. Skarżący, formułując wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie, powinien przedstawić wyodrębniony, samodzielny wywód prawny odnoszący się do wskazanych przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Samo odwołanie się do uzasadnienia podstaw kasacyjnych jest niewystarczające.

Skarżący nie podał, w ramach wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uzasadnieniem, w czym dokładnie upatruje oczywistego, widocznego bez konieczności dokonania głębszej analizy, naruszenia przepisów prawa. Jedynie w sposób ogólny wskazał na czym – jego zdaniem – takie naruszenia polegały, odwołując się do art. 45 § 1 zd. 2 k.r.o. i art. 43 k.r.o. W pozostałym zakresie ograniczył się do stwierdzenia, że błędne zastosowanie norm prawa zostało szczegółowo wykazane w zarzutach stanowiących podstawę skargi. Bez zbadania uzasadnienia poszczególnych zarzutów kasacyjnych nie jest możliwe odtworzenie naruszenia jakich konkretnie przepisów upatruje skarżący i z czego wynika, że naruszenia takie miały charakter kwalifikowany, prowadzący do wydania oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Nie jest jednak rolą Sądu Najwyższego samodzielna analiza i poszukiwanie w treści skargi kasacyjnej argumentów

świadczących w występowaniu w sprawie przesłanek określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c.

7. Według Sądu Najwyższego, nie ma przy tym innych przyczyn uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, w szczególności nieważności postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.).

8. Z tych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

(K.W.)

[a.ł]